

חלק רביעי

הקרב

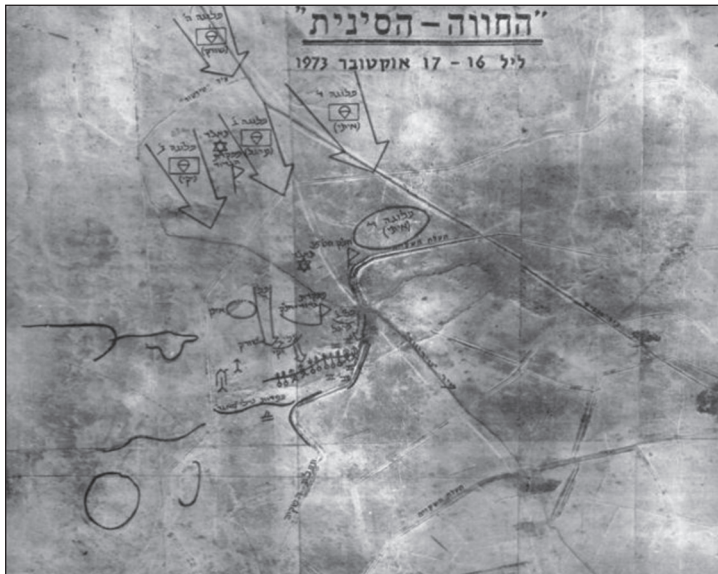
טרטור 42 - ההיתקלות

על פי הדיווח ברשת המבצעים האוגדתית התחיל הירי ב־17 באוקטובר בשעה 0240. הרישום הזה פיגר במקצת אחר האירועים, ולפי רשת המבצעים החטיבתית ערד וגם לדברי המג"ד נפתחה האש מוקדם יותר, בין השעות 0130 ל־0150.⁴⁶ תחילה נשמעו כמה צרורות של רובה קלצ'ניקוב ואחר כך נורתה אש ממערב למזרח. הכוח לא השיב באש, בהתאם להנחיה לנסות לוודא שאין מדובר בפצועים שנשארו בשטח מן הקרבות בלילה הקודם. בדיעבד התברר שזה היה הירי הראשון של המצרים. הכוח נעצר ואז, מספר מרדכי, "החלה אש תופת".

לצרורות הירי נוסף ירי משימות אש סכנה של מרגמות. הפצצות נפלו ישירות על חפ"ק החטיבה שנמצא מעט מדרום לטרטור וסמוך לתעלת השקיה רחבה, ואנשיו קפצו לתוך התעלה. יאירי שמע בקשר את פקודות המג"ד וכך עמד על המתרחש. הוא הבין שמרדכי ניסה לאגף את המערך המצרי מכיוונים שונים, אך ללא הצלחה.

---

46 רשת ערד מבצעים חטיבה 35, 170150. בראיון בנובמבר 1973 אמר איציק מרדכי שהגדוד החל לנוע בחצות, וההיתקלות היתה ב־0130. אורן, מחברת 7 - חטיבה 35. ראו גם חוברת הגדוד במלחמה, עמ' 21.

פריסת גדוד 890 בקרב בטרטור 42

בהדרגה התברר שמדובר בבעיה קשה. מרדכי רצה להפעיל את פלוגת העתודה (פלוגה ד) משמאל, אך בדיעבד שמח שלא עשה זאת, כיון שגם היא היתה נפגעת קשה. התברר שהמערך המצרי רחב וצפוף. מספר הנפגעים הלך וגדל ועל הכוח נורתה גם אש ארטילרית. יאירי החל אז להבין את המצב לאשורו: "תפסתי כי יש לי כאן עסק עם מערך ולא עם חוליות"⁴⁷.

בדיעבד התברר שהגדוד נתקל במערך קווי, שנפרס סמוך לטרטור 42 ומצפון לציר, ובו חי"ר, מקלעים כבדים מסוג גוריאנוב ותול"רים ומאחוריו טנקים, עמדות למשגרי טילי סאגר ומרגמות.

47 עוזי יאירי בכנס הצליחה של פיקוד הדרום ב-24 ביולי 1974.

בעורף המערך, מצפון-מזרח, באזור סגול 185, נמצאו ככל הנראה כוחות אויב נוספים. זה היה הקו הראשון של גדוד 16 מחטיבה 16 המצרית, ומאחוריו מערכים נוספים שנחפרו בצפיפות.⁴⁸ "הבעיה העיקרית", אמר מרדכי, "היתה שלא היה לאגף לעסק הזה. פלוגה אחת משכה ימינה 500 מטר, ניסתה לאגף ולעלות, ונתקלה בכוח חזיתי. כלומר, מכל מקום שניסינו לאגוף היתה חזית". בשחזור אחרי הקרב נמצאו כעשרה מקלעי גוריאנוב בשטח, שתי מחלקות טנקים שנפגעו ועמדות אר-פי-ג'י. על פי עוצמת האש, העריך איציק, כי לפני הגדוד נמצא כוח אויב בסדר גודל של גדוד מוגבר באמצעים שונים. לא היה אפשר לאגף אותו וכל ניסיון איגוף היה כרוך בנפגעים רבים. נראה למרדכי שגם מקלעים שנועדו לירי נגד מטוסים ירו לעברם בקצב מהיר ביותר.⁴⁹

בתוך זמן קצר מתחילת ההיתקלות נקלע הגדוד למצב קשה. שתי פלוגות מתוך הארבע נמצאו תחת אש חזקה; רבים נפגעו ובהם מפקדים. פלוגה ב אף לא יכלה לפנות בכוחות עצמה את נפגעייה ומחלקה 1 שלה נמצאה במרחק קצר מאוד מהקו המצרי. המג"ד נמצא בין שתי הפלוגות (ב ו-ג). בסיס אש שארגן מפלוגות ג ו-ד היה הכוח העיקרי ששמר על מגע אש עם האויב ומנע ממנו את האפשרות לצאת מעמדותיו ולהסתער על שתי הפלוגות ה"תקועות" בטווחים קצרים מאוד ממנו.

48 לימים, כאשר נפגש שר הביטחון יצחק מרדכי עם שר ההגנה המצרי טנטאווי שהיה ב-1973 מפקד גדוד 16, סיפר לו המצרי, כי הוא ואנשיו נמצאו במקום מתחילת המלחמה וכי קיבלו תגבורת נ"ט, ארטילריה ומרגמות כדי לחסום את הצירים. הם היו בטוחים שהוטלה לעברם התקפה שמטרתה לכתר את הגדוד ולהשמידו. ישראל בנדור, שם, עמ' 268, מסתמך על ראיון שלו עם מרדכי.

49 דברי מרדכי בכנס מג"דים של אוגדה 162 אחרי המלחמה.

איתי מיכאלי, מפקד פלוגה ד, סיפר כי עם הפתיחה באש שטוחת מסלול ירד מטח ארטילרי על חפ"ק החטיבה ועל הפלוגה שלו, שנמצאה מעט מדרום לטרטור. הוא שמע בקשר על ההיתקלות של פלוגה ב ועל האיגוף השמאלי של פלוגה ג. המח"ט נכנס לתעלת השקיה רחבה וקרא לו להיכנס עם הפלוגה לתעלה.

מרדכי הורה לסמג"ד דרורי לפרוס את התאג"ד, לסמן אותו ולכוון אליו את פינוי הנפגעים. הוא פקד על יקי לוי לרתק ולאגף עם כוחו מימין, ושאל את יקי אם יוכל לבדו להתגבר על האויב. יקי ענה שינסה. המצרים הגיבו בירי פצצות תאורה, רקטות אר-פי-ג'י ופגזי מרגמות. איציק החל להבין מקצינים שהסתפחו לפלוגה ב, ג'קי חכים ואחר כך בנצי עציון, שמספר הנפגעים גדול, שיקי נפצע קשה ושהפלוגה אינה מסוגלת להסתער על המתחם שניצב מולה.

פלוגה ב

מפקד מחלקה 1, חזי דחבש, סיפר כי האש שירו המצרים בהתחלה לא היתה צפופה, אך היא גברה במהירות. לאחר מעשה, התברר כי יקי היה כבר פצוע בזמן שניסה לאגף את המצרים. הוא נפצע ברגלו בדקות הראשונות של הקרב, חבש את עצמו והמשיך לפקד על לחימת הפלוגה. הוא הציב רתק פלוגתי וניסה להסתער פעמיים או שלוש, אך ללא הצלחה. שאול מילר, מפקד מחלקה 3, יצא להסתערות עם ארבעה חיילים. הוא וחייל נוסף נפגעו עם תחילת ההסתערות וסגן עציון נטל את הפיקוד על שרידי מחלקה 3.

לאחר שניסיון ההסתערות של מילר נכשל, פקד יקי על דחבש לאגף מימין "ולקפל" את המערך מימין לשמאל. דחבש חשב שהוא מסתער על חוליות נ"ט. הוא צעק "מחלקה 1, אחריי". לידו ומימין

רץ סגן ג'קי חכים ובצד השני ומשמאל רץ סגן מפקד הפלוגה, אייל רז. מרבית חיילי מחלקה 1 קמו והסתערו, ובתוך זמן קצר נהרגו ונפצעו רבים. בין ההרוגים היו מפקד הפלוגה, יקי לוי, וג'קי חכים, שנפגע מפגיעת כדור בליבו.⁵⁰

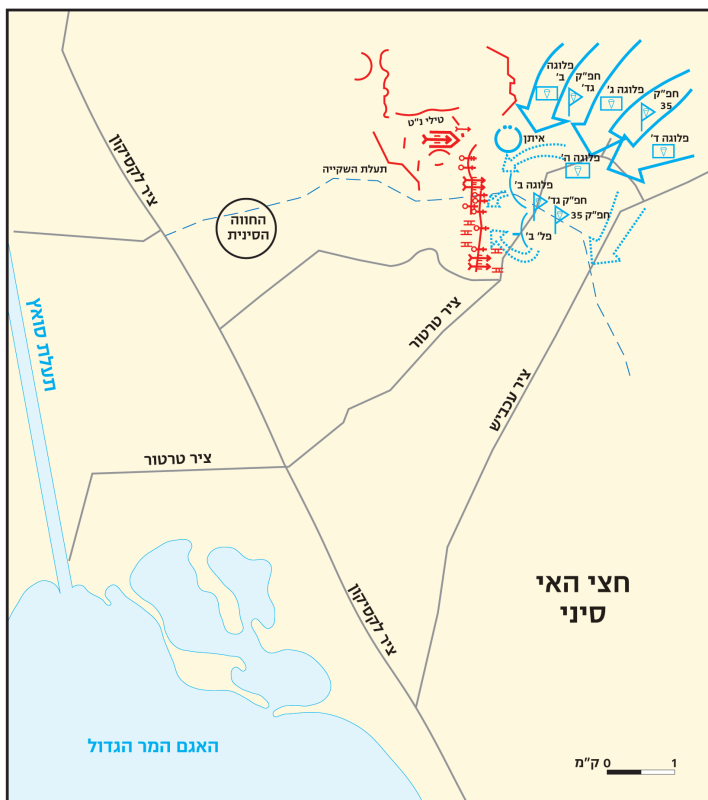
דחבש ראה לפניו שוחות שחפרו החיילים המצריים. השוחות יצרו מעין קו בכיוון כללי מצפון לדרום. הוא זרק רימונים לתוך השוחות. מאחוריו רצו כ-15 עד 20 חיילים. חלק מהחיילים נשארו באזור ההיתקלות יחד עם מחלקה 3. תוך כדי ההסתערות הוא ראה במרחק עשרות מטרים ממנו חיילים מצריים ומקלעים. הוא קרא למפקד הפלוגה (ברשת אלתור - הרשת הפלוגתית) כדי לומר לו שמדובר בכוח גדול. חייל השיב לו שמפקד הפלוגה נפצע. דחבש אמר לאייל רז שיקי נפצע, וכי עליו לקחת את הפיקוד על הפלוגה. רז חזר להחליף את יקי, וגם הוא נפצע. כאשר הגיע למחלקה 3, נפגע רימון זרחה בחגורו, והחגור עלה באש. הוא נפצע קשות בבטנו ונחבש. דחבש הוסיף לקרוא ברשת הפלוגתית ומאחר שלא נענה, עבר לרשת הגדודית ודיווח למג"ד שראה כוח מצרי גדול. לדבריו, מרדכי אמר לו שהוא שולח אליו את פלוגה ה.⁵¹

חפ"ק המג"ד ובסיס האש

איציק מרדכי ריכז את כל צוותי המא"ג [מקלע אחיד גדודי], המרגמה והמרג"ט [מטול רימונים נגד טנקים] של פלוגה ג, קידם אותם אליו, זיהה להם מטרות וקבע להם גבולות גזרה: "אתם יורים לכיוון שממנו יוצאת האש", אמר לחיילים, "כוונו את כל הכלים

50 חזי דחבש בחוברת פלוגתון, עלון פלוגה ב, נובמבר 1972, עמ' 49.

51 ישראל בנדור, שם, מסתמך על ראיון עם דחבש.

ציר טרטור - ההיתקלות

לשם ותיורו". בהמשך הקרב, לקראת הבוקר, צירף אליהם את מפעילי הנשק המחלקתי של פלוגה ד שהגיעו מתעלת ההשקיה בה מצאה הפלוגה מחסה. אנשי הרתק התמקמו על תלולית חול וירו לעבר המערך המצרי. אודי שילוני, רגם, ירה 12 פצצות, שלדעתו "בכלל לא הגיעו לצד השני", לאחר מכן ירה בעוזי, שטווחו קצר עוד יותר, ולבסוף "ראיתי שאני לא מועיל, נשכבתי שם ללא מעש."

איציק עצמו "היה מרוכז בלחימה, וכל הזמן דיבר ונתן פקודות בקשר. כל כמה דקות ראיתי אותו מתרומם, מרביץ מחסנית בקלצ'ניקוב ויורד במקום." הקשר, שלום דוגה, שהיה עמו, הוסיף: "המג"ד התנהג בצורה מדהימה. כשירו עלינו הוא נתן לנו מכה בראש ואמר: תתכופפו! [...] הייתי אתו שלוש שעות לפחות, ופעם אחת אפילו הוא לא התכופף. הוא דיבר בקשר בנחת, כאילו כלום לא קורה, ולא איבד את הצפון".⁵²

המג"ד ביקש סיוע ארטילרי, אבל נענה שזה בלתי אפשרי – הארטילריה עסוקה במתן סיוע לכוחות הצולחים ולכוחות שסמוכים לתעלה. הוא פקד על פלוגה ה, בפיקודו של אלי שורק, לחבור אל פלוגה ב דרך המחלקה של איתן פיכטנבאום. עם פלוגה ה היתה מחלקת הקצינים המסופחים בפיקודו של מצא וסגנו, דני אנגל. מרדכי הורה להם לנסות למצוא אגף שדרכו ניתן יהיה להיכנס למתחם ולתפוס מאחז. בזמן התנועה אמר לו אלי שורק כמה פעמים שונרית עליו אש יעילה ביותר וכי בפלוגה ב יש נפגעים רבים ומוכרחים לחלצם.

פלוגה ג

משראה המג"ד שניסיונותיה של פלוגה ב, שניצבה מימינו, להסתער על המתחם המצרי נבלמים, הורה לפלוגה ג לנסות לתקוף את המתחם מן האגף השמאלי ולתפוס בו מאחז. מפקד המחלקה המוביל, גוזלן, החל באיגוף. הוא ראה במשקפת דבר שנראה לו כתעלת קשר או תלולית עפר ארוכה במרחק של כמאתיים מטרים ורץ לעברה. לאחר כמה עשרות מטרים נפתחה עליו אש חזקה, ככל הנראה, ממקלע של טנק. הוא נפצע ובעקבותיו נפגעו גם שלושת

52 סגל, עדויות בגובה החול, עמ' 131-133.

הסמלים שרצו אתו – בן כרמל, אשר זרוק וחיים שחר. בדיעבד התברר שהמרחק מנקודת ההתחלה שלו למצרים היה גדול יותר מכפי שהעריך אותו. המצרים שמעו את זעקות הפצועים וירו פצצות תאורה. כמה חיילים שניסו לחלץ את ארבעת הפצועים נפגעו אף הם בניסיון החילוץ.

מפקד מחלקה 1, רוני בר ניר, היה מאחורי גוזלן וניסה לחלץ אותו ואת אנשיו. עמו נע ישי אברמובסקי, קצין שנספח לפלוגה ג. ישי נפגע בראשו ובכתפיו כאשר ניסה להרים את אחד הפצועים, אך לא איבד את הכרתו. בר ניר חבש אותו ופינה אותו בחילה לתלולית שמאחוריה רוכזו פצועי הפלוגה ומשם הוא הועבר לתאג"ד.⁵³ כאשר חזר לפלוגה אחרי שפינה את ישי, ארגן רוני את פינוי שאר נפגעי של פלוגה ג, שרוכזו בנקודה איסוף פלוגתית, ומשם אל התאג"ד.

המ"פ, מרגל, ארגן בסיס אש חזק שיחפה על החילוץ. שני מ"כים, ברוך שפיגל ודוד כץ, נכנסו עם כמה חיילים לשטח המוכה וניסו לחלץ את הנפגעים תחת אש חזקה ביותר. שפיגל, חברו של חיים שחר, סמל המחלקה שנפגע קשה, שמע את זעקותיו. עם חייל נוסף הוא הגיע אל שחר וחילץ אותו אחורנית אל מעבר לתלולית העפר. מרגל עלה לצפות מעבר לתלולית ונפגע בראשו. יואב מתן, סגן מפקד הפלוגה, תפס את מקומו וכעבור זמן קצר נפגע גם הוא.⁵⁴

נשקם של החיילים תפקד בקושי בחולות. כמעט כל ה"עוזים" נסתמו, כמה בזוקות שהמשבתיים שלהם התמלאו חול לא ירו, וכך גם הרומ"טים [רובי מטען] ומקלעוני אף-אן, שלעתים ירו בודד ולפעמים נסתמו בכלל. אפילו מקלעי המא"ג, האמינים יותר, נסתמו

53 סגל, שם, עמ' 134-135.

54 החוברת הגדוד במלחמה, עמ' 21.

בחלקם. הכלי היחיד שתפקד כהלכה היה הקלצ'ניקוב, אלא שהוא נמצא רק ברשותם של קצינים אחדים. לרוב החיילים היתה זאת טבילת אש ראשונה, ועבר זמן עד שעיכלו את משמעותה ואת מהות המפגש עם המוות. סיפר ששון גמליאל, חייל בפלוגה ג, שנפצע ופונה לנקודת ריכוז הנפגעים של הפלוגה:

ישבתי ליד החובש וטיפלתי בעצמי. לא נתתי שיטפלו בי כי היו נפגעים יותר קשים ממני. הסרס"פ [סגן רב סמל פלוגתי] אלי בניאס הביא פצועים [...] ואמר: אנטוניו גמר. [...] הייתי המום לגמרי. הבנתי פתאום את המשמעות של מה שאנחנו עושים שם, הבנתי שאנחנו לא בסרט ושה לא משחק ילדים ושגם אני יכול למות. היינו בעמדה חשופה בשטח, חטפנו כדורים מכל הכיוונים. הקרב הפך שטוח כמו רצפה, ולא יכולנו להסתתר מאחורי מחסה כי לא היה שם שום דבר כזה, הכול מזל.

בפלוגה ג היה חובש אחד בלבד, אורי גת, והדברים שסיפר עליו עוזי ולדמן (ערן), קצין שהצטרף לפלוגה ופיקד עליה לאחר המלחמה, מזכירים את שירו המפורסם של נתן אלתרמן אליפלט:

אורי גת היה חייל שלי. הוא היה חייל מצ'וקמק מארץ המצ'וקמקים. שלחנו אותו לקורס חובשים כדי שייצא ממנו משהו, אבל גם כחובש הוא היה מצ'וקמק. בחווה הסינית אורי גת פעל בקור רוח לא רגיל. כשהחיילים הורידו ראש, כשאף אחד לא זז מהמחסה, גת היה היחיד מכל הפלוגה שפעל מתחילת הירי בלי לאות.⁵⁵

55 סגל, עדויות בגובה החול, עמ' 137-138.

בשתי הפלוגות שנמצאו מצפון לטרטור, נפגעו ללא הפסק לוחמים ונעשו מאמצים לחלצם. אולם, בכל פעם שיצאו ארבעה עד חמישה לוחמים לפנות פצוע, נפגעו עוד שניים, ומספר הנפגעים הלך וגדל. למג"ד היה ידוע שמפקד פלוגה ב, יקי, ושמפקד פלוגה ג, מרגל, נפגעו, אך הוא לא ידע שהם נהרגו. דודי ורדי, מפקד מחלקה 2 בפלוגה ג, סיפר שבתחילה הוא נע עם המחלקה שלו מאחור, כאשר אתו נמצאים יואב מתן, ועוזי ולדמן. כאשר שמעו בקשר שמרגל נפגע, רץ מתן קדימה עם כשמונה לוחמים ליטול את הפיקוד על הפלוגה.⁵⁶ לאחר שיואב מתן נפצע, שלח מרדכי את יהודה דובדבני לתפוס את הפיקוד על הפלוגה. הוא הורה לו לחלץ את הפצועים ולירות לעבר המצרים המחופרים ממול, אך לא להתקדם. הוא התרשם כי הירי עד אז הועיל והמצרים לא התקדמו. דובדבני רץ מרחק של כ-300 מטרים, בשטח מוכה אש, והגיע אל הפלוגה. הוא שמע צעקות של הצנחנים הפגועים מן הכיוון בו נמצאו המצרים. הוא נתן פקודות לחלץ את הפצועים, אולם איש מן החיילים סביבו לא זיהה את קולו ולא נענה לו. דובדבני לקח אפוא אלונקה והתחיל לזחול בעצמו לעבר הפצועים, שהיו במרחק 50 עד 60 מטרים מעמדות המצרים. היו שם שלושה - יורם שחר היה במצב הקשה ביותר. דובדבני העלה אותו על האלונקה, והחל לגרור אותו לאחור, בעוד המצרים ממשיכים לירות עליהם. צרור פגע באלונקה, ושחר נפגע ישירות ונהרג. דובדבני המשיך בגרירה והביא אותו אל נקודת איסוף הנפגעים של הפלוגה.⁵⁷ אחרי שפינה את שחר, התפנה דובדבני לפקד על הפלוגה. הוא הורה לורדי להתמקם עם אנשיו בעמדות ומדי פעם ירו לעבר מקורות האש המצרית, אך האש לא

56 החוברת הגדוד במלחמה, עמ' 25.

57 ראיון דרווי עם דובדבני.

היתה יעילה ורק משכה אש מצרית חזקה ומדויקת שגרמה לנפגעים נוספים. קמ"ן הגדוד, גדעון אביטל, וסמל המבצעים, משה יפת, שנהרג בלילה ההוא, הצטרפו מהחפ"ק אל דובדבני. אחד החיילים, ישראל קופלניצקי, סיפר: "התפקוד של דובדבני תחת אש – פשוט לא אנושי. האיש טייל מאחד לשני בקור רוח, העביר פקודות, הלך בין הכדורים בלי חשבון". לקראת אור ראשון נשמעו טנקים מצריים מתקרבים אל הפלוגה מאגפה השמאלי. דובדבני הציב שם צוותי בזוקה ולאוו, ומפקד הכיתה, ברוך שפיגל, הצליח לפגוע בטנק מצרי, שצוותו נטש אותו.⁵⁸

פלוגה ה ומחלקת הקצינים

לאחר שקיבל מהמג"ד פקודה לנוע לעזרת פלוגה ב הורה אלי שורק למחלקת הקצינים המסופחים, שנעה בסוף הפלוגה שלו, להתחיל ל"משוך" צפונה מהציר. הקצינים, בראשם איציק מצא, החלו לרוץ ומיד נקלעו להפגזה מרוכזת של אש מרגמות. מצא נפצע בידו, אי אפשר היה להמשיך להתקדם בתוך אש המרגמות, והקצינים חזרו אל הציר והמתינו עד שההפגזה תסתיים. משנסתיימה, שבו ורצו לעבר המחלקה של פיכטנבאום. בינתיים, אלי שורק, שנמצא בראש הפלוגה, הספיק להגיע אליהם ולהובילם, אולם הוא לא ידע היכן האויב והיכן פלוגה ב.⁵⁹

פלוגה ה חברה למחלקתו של פיכטנבאום ואז החלה התלבטות לגבי מקומו של יקי, מפקד הפלוגה, עם שתי המחלקות האחרות

58 סגל, עדויות בגובה החול, עמ' 143.

59 החוברת הגדוד במלחמה, עמ' 23; דברי מרדכי בכנס מלחמת יום הכיפורים של מקחצ"ר, 26 ביוני 1974. ראיון ישראל בנדור עם אלי שורק, 18 באוגוסט 2008.

של פלוגה ב. פיכטנבאום הצביע לשורק על מדורה קטנה בשטח ואמר לו: "לך לכיוון המדורה, שם יקי נמצא". מאוחר יותר התברר שמדורה זו היתה חגורו הבווער של סגן מפקד הפלוגה, אייל רז. כשהגיעו ראשוני פלוגה ה לאזור שבו נמצאה פלוגה ב, לא היה ברור להם מצבה. שורק נטל מכשיר קשר ברשת פלוגה ב ושמע בו חייל שניסה תוך שמירה על קוד מאולתר להסביר לו על המתרחש. הוא דרש ממנו לדבר גלויות ולתאר את המצב. התברר שכמה עשרות מטרים לפניו נמצאה מחלקה מהפלוגה, איתה נמצאו מפקד הפלוגה, יקי, מפקד המחלקה, שאול מילר וג'קי חכים - שנהרגו - וסגן רז, סגן מפקד הפלוגה - שהיה פצוע קשה. החייל שדיבר במכשיר הקשר היה כנראה היחיד שלא נפגע. כשלושים נפגעים, הרוגים ופצועים, נמצאו כארבעים מטרים לפני עמדות המצרים. סיפר מרדכי:

אלי שורק חבר לפלוגת יקי ותיאר לי את מצב הנפגעים, הרוגים ופצועים, ומה מצב הפלוגה. הוריתי לכוחות לא להסתער יותר, לחלץ את הנפגעים ולישר קו לחימה על קו דיונות, גבעות ששולטות על הצירים שמאחורינו ומהן אפשר להחליף אש עם האויב ואליהן לחלץ את הנפגעים - ומשם לתאג"ד ולפח"ח - ולמנוע מהאויב לפגוע בצירי טרטוד ועכביש. קיבלתי דיווח מהסמג"ד זאביק ומד"ר ליבנה כי ידיהם עמוסות בנפגעים הרבים שזורמים לתאג"ד, ותוך כדי דיווח אמר לי ד"ר ליבנה כי צרור שנורה לעברם פגע ביאיר צורף, רב-סמל התאג"ד והחובש הבכיר.

פלוגה ה והקצינים המסופחים החלו לחלץ את נפגעי פלוגה ב. במשך כל שעות החשכה חולצו הפצועים לאחור, תחת אש ובסיכון רב, לאורך מאתיים המטרים שהפרידו בין מקום הריכוז של עיקר

הנפגעים תחת האש המצרית, לבין תלולית נמוכה שזכתה לכינוי "גבעת הפצועים". במהלך החילוץ נפגעו קצינים וחיילים נוספים מפלוגה ה ומקרב הקצינים המסופחים. בין ההרוגים היה קב"ן החטיבה חיליק ביימן, ובין הפצועים היו יוסק'ה רבאון, מדריך בקורס מפקדי פלוגות וזקן המשתתפים בקרב (יליד 1935, ותיק מלחמת סיני ומפקד הפלוגה המסייעת בגדוד 50 באמצע שנות השישים), איציק מצא, שנפצע בפעם השנייה, יוסי יערי ועמירם לרמן. לקראת הבוקר התרכזו מאחורי התלולית כשישים לוחמים, בהם חיילים מפלוגות ב ו-ה. כמה לוחמים ובראשם רזי יהל ממחלקת הקצינים תפסו עמדה בבור גדול לפני התלולית ואבטחו את החבורה הגדולה ב"גבעת הפצועים".

ניסיונות ראשונים להפעיל סיוע ולחלץ נפגעים אחורה

החשש העיקרי היה שמא יאיר השחר לפני שיושלם חילוץ הנפגעים הקדמיים ביותר, אשר נמצאו במרחק עשרות מטרים אחדים מעמדות המצרים, ולא יהיה אפשר לחלצם באור יום. חזי דחבש ושבעה לוחמים ממחלקתו (מהם שניים פצועים), לא הצליחו להגיע לתלולית ונשארו בבור בקרבת המערך המצרי. במהלך הלילה עלו טנקים מצריים לעמדות וירו ממקלעים על הגדוד. אש ארטילרית ירדה על הכוח, ופגזים נפלו גם בתוך התעלה בה נמצאו החפ"ק החטיבתי ורוב פלוגה ד. לקראת שחר נפלו שני טילי סאגר אל תוך התעלה ופגעו סמוך לחפ"ק המח"ט.⁶⁰

איציק מרדכי חשש שעם עלות השמש ייחשפו כוחותיו. הוא לחץ על המח"ט שישלח נגמ"שים לחילוץ הנפגעים. שני נגמ"שים

60 החוברת הגדוד במלחמה, עמ' 25.

של במבה העבירו לפנות בוקר את הפצועים הקשים מן התאג"ד אל פלוגת הרפואה החטיבתית שנמצאה בצומת עכביש-טרטור. החילוץ הבא הגיע רק בשעות הבוקר.

המג"ד ניסה להפעיל ארטילריה, אך הפגזים נפלו במרחק רב. עוזי יאירי סיפר אחרי המלחמה כי ראה את משגרי הסאגר משנים את העירכותם, וביקש לירות עליהם אש ארטילרית, אך בלי הצלחה:

המצב שהכי הרגזי אותי, זה היה ביום, אני נמצא בתעלה רואה את החבר'ה רצים עם המזוודות האלה, תוך כדי הקרב למדתי שזה סאגרים, ויכולתי לעשות קצין חי"ר מטווח ולדפוק את כל הטילים האלה שדפקו לנו את הטנקים של [סא"ל] אהוד [ברק], ולא הצלחתי להשיג את הארטילריה.⁶¹

מן המקום בו ישב בתעלה הוא ראה את האויב ואת כוחות צה"ל ויכול היה לטוות, אך לא הצליח לבצע תיקונים בגלל הפרעות בקשר. מפקד האגד הארטילרי של אוגדה 162, חיים גרניט, טען לעומת זה, כי מאור ראשון ירתה הארטילריה כל הזמן כסיוע לצנחנים.⁶² בזמן שהצנחנים נלחמו ונפגעו, החלו תנועות על ציר עכביש - תחילה נע סיוור של במבה למעוז לקקן וחזרה, אחריו נעו הטנקים שגררו את הדוברות אל התעלה ולבסוף נעו כוחות מחטיבת המילואים של הצנחנים, שביקשו להצטרף אל החטיבה בגדה המערבית, ודרגים של אוגדה 143 בכיוון אחד ופצועים שפגנו מאזור הצליחה בכיוון השני. לעומת זאת, הלוחמים בציר טרטור, אלה

61 הערות של יאירי בתוך תחקיר מג"ד 890, ארכיון צה"ל. ראו גם את דבריו בכנס מלחמת יום הכיפורים של מקחצ"ר ב-26 ביוני 1974.

62 כנס מערכת הצליחה של פיקוד הדרום ב-24 ביולי 1974.

שירו לעבר המצרים ואלה שפינו את הפצועים, חשו שהם לבדם – איש לא בא לעזור להם והם התקשו להבין את הסיטואציה הזו. ב-0420 נכנס האלוף גונן לרשת החטיבתית ואמר ליאירי שהחלה בריחת חיילים מצריים מצפון לאמיר. בכדי לעודד אותו הוסיף כי, לדעתו הבריחה נבעה מפעולת הצנחנים. הוא עדכן את יאירי כי הורה שלא לירות על החיילים המצריים כדי שיוכלו לברוח. הוא גם בדק עמו אם האלוף אדן עזר לו עם טנקים.⁶³

---

63 רשת ערד (רשת מבצעים חטיבה 35), 170420.